

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาพสังคมปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่ามีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความขัดแย้งระหว่างเยาวชนกับสังคม ไปจนกระทั่งถึงระดับความไม่เข้าใจระหว่างชาติ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้แสดงออกเป็นต้นว่า การชุมนุมต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น การเรียกร้องให้รัฐบาลขับไล่อเมริกันออกจากประเทศไทย และการขับไล่วิษัทต่างชาติที่มาลงทุนชุกแหว่ในประเทศไทย ตลอดจนขับไล่นักและรัฐมนตรีประเทศอื่น ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านอย่างรุนแรง จนก่อให้เกิดความขาดหวังซึ่งอาจนำไปสู่สงครามอันเป็นเหตุแห่งความทุกข์ยากของมวลมนุษย การแก้ไขปัญหาลักษณะนี้มิใช่จะกระทำกันอย่างผิวเผินหรือแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าเท่านั้น แต่ควรมุ่งแก้ไขที่ตัวบุคคล ด้วยการฝึกฝนเยาวชนให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ รู้จักแก้ไขปัญหานั้น ๆ อย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนมีทัศนคติและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิชาการในปัจจุบันมีผลทำให้การดำเนินชีวิตแตกต่างจากสมัยก่อน การติดต่อระหว่างประเทศขยายวงกว้างขึ้น ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างชาติทั้งในด้านความเข้าใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนถึงด้านเศรษฐกิจและการเมือง จึงมีความสำคัญมากขึ้น การที่จะให้เกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันระหว่างประเทศต่าง ๆ จำเป็นที่บุคคลในประเทศเหล่านั้นจะต้องศึกษาวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และธรรมชาติแวดล้อมซึ่งกันและกัน ดังนั้นในการปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณนั้น จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนากำลังคน และโดยเหตุที่ว่าการศึกษาทั้งสังคมเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันจนแยกไม่ออก ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นหน้าที่สำคัญของการศึกษาโดยตรง ฉะนั้น โรงเรียนมัธยมในปัจจุบันจึงต้องมีความรับผิดชอบอันใหญ่ยิ่ง

และประสพปัญหาที่ยากมีไม่น้อยดังที่ Howard H. Cummings ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำวิชาสังคมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้กล่าวไว้ว่า "เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนมัธยมมีจำนวนสูงขึ้นจึงทำให้โรงเรียนมัธยมเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น"¹ เพราะจากโรงเรียนมัธยมนี้เองที่เด็กจะได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต²

จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นเน้นถึงความสำคัญของการฝึกฝนให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรู้และความคิดอย่างมีเหตุผล เข้าใจหลักและวิธีการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม รู้จักเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนสำนึกในสิทธิเสรีภาพของตนในทางที่ถูกที่ควร ครูสอนสังคมศึกษาจึงมีบทบาทมากในเรื่องการอบรมสั่งสอนให้ได้ผลตามความมุ่งหมายนี้ แม้ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้เน้นความสำคัญของบทบาทของครูสังคมศึกษาไว้เช่น วุฒิสมาชิก โรเบอर्ट เอฟ. เคนเนดี (Robert F. Kennedy) ได้กล่าวไว้ว่า "ความรับผิดชอบส่วนหนึ่งของครูสังคมศึกษา คือสนับสนุนคนหนุ่มสาวให้มีทัศนคติและทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยและสามารถตัดสินใจในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง"³

¹Howard H. Cummings, "The Social Studies in the Secondary Schools," Social Studies in the Senior High School, Vol. LVI (October, 1965), p. 3.

²Herbert J. Klausmier, Teaching in the Secondary School. (New York: Harper and Brother Publishers, 1960), p. 1.

³Dale L. Brubaker, Social Studies in a Man Society. (Pennsylvania: International Textbook Company, 1969), p. 53.

เมื่อเขาชนได้รับการฝึกฝนในสิ่งเหล่านี้แล้ว ความขัดแย้งอย่างรุนแรง ความไม่เข้าใจกัน ข้อขาดหนางและสงครามอันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาก็ย่อมจะไม่เกิดขึ้น หรือเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ย่อมจำกัดให้เบาบางลงได้ ในหมวดวิชาสังคมศึกษาซึ่งประกอบด้วยวิชาหน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์นั้นต่างก็มุ่งที่จะพัฒนาสิ่งเหล่านี้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาประวัติศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความเป็นคนของเยาวชน กล่าวคือจะช่วยให้เด็กเข้าใจวัฒนธรรม การกระทำ ความคิด ตลอดจนการดำเนินชีวิตของผู้อื่น นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจปัญหาของชุมชนในเรื่อง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนเหตุการณ์ปัจจุบันอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากอดีต และสามารถทำนายเหตุการณ์ในอนาคตได้ด้วยการวินิจฉัยเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ประวัติศาสตร์จึงเป็นเสมือนบทเรียนที่สอนให้คนเตรียมรับเหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต⁴

แต่การเรียนการสอนวิชานี้ในโรงเรียนทั่วไปมักไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูและนักเรียนมองไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชานี้เท่าที่ควร บางคนยังเห็นว่าการเรียนวิชาประวัติศาสตร์เต็มไปด้วยลำดับเวลาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในปัจจุบันจึงไม่มีประโยชน์อะไร ถ้าทัศนคติเป็นไปดังกล่าว การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาแล้วและกำลังดำเนินขยู่ยอมไม่เกิดประโยชน์ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไร การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์จึงจะเป็นประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นความสำคัญจึงอยู่ที่บทบาทของครูผู้สอนโดยตรง เพราะการสอนที่ถูกต้องจะช่วยให้เด็กสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้⁵

⁴Rodney F. Allen, "The Use of History," Social Education, Vol. XXXI (April, 1967), pp. 291 - 293.

⁵ซี.พี.ฮิล, คำแนะนำเรื่องการสอนประวัติศาสตร์, แปลจาก Suggestion on the Teaching of History, โดยสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (พระนคร : ครูสภา, 2513), หน้า 4 - 5.

การพิจารณาการสอนของครูอาจช่วยให้เห็นปัญหาการเรียนของนักเรียนได้ ครูที่มักใช้วิธีสอนแบบบรรยายและจดตามคำบอกนอกจากจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ดังกล่าวแล้วยังทำลายความสนใจของนักเรียนที่มีต่อวิชานี้อีกด้วย⁶ นอกจากนั้นการที่สอนให้เด็กจำแต่วันที่และเนื้อหาโดยไม่คำนึงถึงการสอนให้เด็กมีความคิดที่จะนำเหตุการณ์นั้น ๆ มาสัมพันธ์เปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันย่อมไม่เกิดประโยชน์อันใด⁷ ครูผู้สอนควรจะได้คำนึงว่าเหตุการณ์และตัวอย่างในประวัติศาสตร์จะเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการที่จะพานักเรียนไปสู่จุดหมายต่าง ๆ ที่ต้องการ วิชาประวัติศาสตร์สากลสอนถึง เรื่องที่ห่างไกลตัวนักเรียนและครูผู้สอนมากจึงเป็นเรื่องที่สอนยาก แต่ก็ เป็นวิชาที่จำเป็นในโรงเรียนวิชาหนึ่ง เพราะจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจชาติต่าง ๆ ได้ดีขึ้น⁸ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องทราบความมุ่งหมายของการสอนตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร และความมุ่งหมายเฉพาะของเนื้อหาแต่ละ เรื่องให้แจ่มแจ้ง เสียก่อนที่จะทำโครงการสอนและดำเนินการสอนต่อไป⁹

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเองในการสอนวิชาประวัติศาสตร์สากลในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครซึ่งมีแหล่งวิชาการมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ผู้วิจัยก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคมาก เหตุนี้เองจึงมุ่งใจให้ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์สากลในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" เพื่อ-

⁶Maurice P. Maffatt, Social Instruction (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice - Hall, Inc., 1963), p. 176.

⁷Howard A. Overmiller, "Teaching History Appreciation," The Social Studies, Vol. XLVII, No. 2 (February, 1957), pp. 51-54.

⁸ซี.พี.ฮิล, เรื่องเดิม, หน้า 16.

⁹สมบูรณ์ ชรรวมครองอาคม, "วิชาสังคมศึกษาสาขาวิธีสอน," วิทยศึกษาศาสตร์, ปีที่ 14, ฉบับที่ 1 (พฤษภาคม, 2510), หน้า 31.

จะได้นำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของครูประวัติศาสตร์สากลมาวิเคราะห์ และ เสนอแนะแนวทางที่จะปรับปรุง การสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามความมุ่งหมายของ การเรียนการสอนวิชานี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการ เรียนวิชาประวัติศาสตร์ สากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น,
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการสอนประวัติศาสตร์สากลของครู
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของครูและนักเรียน เกี่ยวกับการปรับปรุง การเรียนการสอนวิชานี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูที่สอนและนักเรียนที่เรียนประวัติ- ศาสตร์สากลในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2518 ของ 10 โรงเรียน ดังต่อไปนี้
  1. โรงเรียนพุ่มคงคา
  2. โรงเรียนวัดราชาธิวาส
  3. โรงเรียนศรีอยุธยา
  4. โรงเรียนสตรีวัดอัมพวัน
  5. โรงเรียนวัดชิโนรส
  6. โรงเรียนยานนาวาเวศวิทาศรม
  7. โรงเรียนวิมุติยาราม
  8. โรงเรียนอำนวยการศิลป์
  9. โรงเรียนเซนต์คาทอลิก
  10. โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย

2. ในการวิจัยนี้จะใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ซึ่งจะมี 2 ประเภท คือ แบบสอบถามครู และนักเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเติมคำหรือข้อความ แบบเลือกคำตอบ จักอันคับ และแบบปลายเปิด (Open-End) เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์สากลในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

3. ประชากรของการวิจัยนี้มี 2 พวก คือ ครูทั้งหมด 45 คน ที่สอนประวัติศาสตร์สากลในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนทั้ง 10 โรงเรียนดังกล่าวแล้ว และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนทั้ง 10 โรงเรียน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างตามอัตราส่วนร้อยละ 5 ของจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนรวมทั้งสิ้นได้ 460 คน เป็นชาย 233 คน และหญิง 227 คน

4. สิ่งที่จะศึกษาในการวิจัยนี้ คือ

4.1 ลักษณะและสภาพทั่วไปของครูและนักเรียนได้แก่ เพศ วุฒิ การอบรมเพิ่มเติมค่านนี้ ประสบการณ์ในการสอน และหน้าที่อื่น ๆ นอกจากการสอน ตลอดจนทัศนคติต่อวิชานี้

4.2 ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับ หลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือแบบเรียน วิธีการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้อุปกรณ์ และการวัดผล

4.3 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการวิจัยนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิธีสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยนี้อาจจะเป็นประโยชน์ประกอบการพิจารณาจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนของวิชานี้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. การวิจัยนี้อาจเป็นแนวทางชี้ชวนให้ผู้สนใจทำการค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ละเอียดยิ่งขึ้นต่อไป

คำจำกัดความ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน 10 โรงเรียน ดังกล่าวที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์สากล ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2518

ครู หมายถึง ครูที่สอนวิชาประวัติศาสตร์สากลชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน ทั้ง 10 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2518

ประวัติศาสตร์สากล หมายถึง วิชาประวัติศาสตร์สากลของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สอนใน 10 โรงเรียน ดังกล่าวในปีการศึกษา 2518 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจไม่สมบูรณ์ได้เนื่องจาก

1. ประชากรของการวิจัยนี้อาจตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้อาจไม่เป็นตัวแทนของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครได้ เพราะจำนวนน้อยมาก และพื้นความรู้ของครูและนักเรียนเหล่านั้นอาจไม่อยู่ในระดับเดียวกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย